

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Adely Riegrové: „*Tělesné modifikace v kultuře žáků středního odborného učiliště*“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2009, 96 s. + 12 s. příloh

Bakalářská práce Adely Riegrové se věnuje v našem prostředí stále ještě nedostatečně prozkoumanému fenoménu tělesných modifikací. Na základě vlastního terénního výzkumu realizovaného na vybraném středním odborném učilišti hledá odpověď na otázku „jaké jsou pohnutky či motivace k tomu, aby si žáci piercing nebo tetování nechali udělat (nebo naopak nenechali) a jaké významy těmto modifikacím sami přisuzují“ (s. 7). Autorka se ve své práci nechala inspirovat studií „*Motivační a symbolické aspekty piercingu v kultuře gymnaziální mládeže*“, na kterou navazuje, kriticky hodnotí, polemizuje s jejími závěry a zejména její výsledky vztahuje ke svým zjištěním.

Úvodní teoretickou část (s. 8-32) autorka věnuje konceptualizaci stěžejních pojmů tělesné modifikace, piercing a tetování. Vychází přitom z důkladné rešerše dostupné literatury z rozmanitých vědních oborů, které se fenoménem tělesných modifikací zabývají. Vzhledem k nejednoznačnosti a nedostatečné ukotvenosti užívaného pojmosloví v českém akademickém prostředí i interdisciplinárním neporozuměním, pak na základě kritického zhodnocení literatury předkládá vlastní vymezení užitých termínů. Zároveň s ním představuje také různé možnosti kategorizace tělesných modifikací, odvíjející se od toho, na jaký aspekt je kladen důraz.

Následující empirická část je rozložena do dvou oddílů věnovaných výsledkům kvantitativního (s. 40-56) a kvalitativního šetření (56-87), kterým předchází popis metodologie a etických aspektů prováděného terénního výzkumu (s. 33-40). Forma, kterou autorka volí pro popis metodologie, působí poněkud rigidním dojmem, ovšem po obsahové stránce jí je málo co vytknout. Z popisu je patrná ocenění hodná snaha o co největší transparentnost výzkumného procesu. Připomínku je možné mít snad jen k malé míře reflexivity, která se v popisu metodologie uplatňuje.

Kvantitativní výzkum byl v podstatě pouhým vedlejším produktem výzkumu kvalitativního, protože dotazníky sloužily primárně k vytipování informátorů pro polostrukturované interview. I tak ale poskytly zajímavá data, která autorka neváhala analyzovat. Výsledky, které zpracovala do kontingenčních tabulek, ukazují nejen zastoupení jednotlivých druhů modifikací na zkoumaném učilišti, ale také vzájemné korelace tělesných modifikací s vybranými převážně demografickými faktory. K zásadním, i když poněkud sporným, závěrům této části patří zejména zjištění vysokého zastoupení piercingu, který deklarovalo téměř 50% dotázaných. Tento výsledek však může být poněkud zkreslený tím, že autorka mezi piercing, na rozdíl od jiných autorů, zahrnuje „i náušnice, jestliže... se pro jejich aplikaci (zavedení) rozhodli [informátoři] sami“ (s. 35). O zkreslení je však možné hovořit pouze v případě další potencionální komparace, neboť v rámci předkládané práce je toto vymezení piercingu konzistentní.

Jádro práce představují výsledky kvalitativního výzkumu realizovaného formou polostrukturovaných rozhovorů. V souladu se zmiňovanou studií přistupuje autorka ke vztahu žáků k tělesným modifikacím jako ke konstruovanému na základě tří vzájemně provázaných rovin – motivační, symbolické a reflexní (s. 88), což se odráží v strukturaci textu do oddílů *Motivační a demotivační aspekty* (s. 56-64), *Symbolické aspekty* (s. 65-73) a *Reflexe vztahu „okolí“* (s. 73-87). Ani zde však inspirace nespočívá v pouhém přejímání, ale v kritickém posouzení a vztažení závěrů k vlastnímu výzkumu. Obdobně jako s daty kvantitativními i s kvalitativními daty autorka pracuje přehledně a systematicky a svá tvrzení vhodně dokládá výpověďmi informátorů. V jednom případě však tato systematickosti vede až k extrému, kdy jsou

zbytečně analyzovány postoje informátorů k osobám bez tělesných modifikací s očekávatelným závěrem, že k nim informátoři zaujmají indiferentní postoj (s. 81). To je však pouze drobný nedostatek plynoucí z již zmiňované autorčiny systematičnosti.

V závěru pak autorka předkládá typologii postojů, které jsou zaujímané nejen samotnými žáky učiliště, ale jsou jimi také reflektovány u jejich okolí. Rozeznává tak postoj indiferentní, pozitivní, tolerantní a negativní (s. 82-87).

Po formální stránce je práce zpracována velmi pečlivě a i rozsahem dalece přesahuje požadavky kladené na bakalářskou práci. I přes zjevnou snahu se autorce bohužel nepodařilo uhlídat všechny překlepy, takže s prvním se setkáme hned na 2. straně v poděkování.

Práce je doplněna o patnáctistrannou přílohu obsahující kromě seznamu informátorů a jejich demografických charakteristik také použitý dotazník, scénář rozhovorů, vzor informovaného souhlasu a omezenou fotodokumentaci. Další fotodokumentaci bohužel autorka nemohla využít z důvodu neudělení souhlasu svých informátorů.

Celkově práci považuji za velmi zdařilou. Jako vedoucí práce mohu zodpovědně prohlásit, že jsem byl s autorčným přístupem k práci velmi spokojen. Nejenže většinu času pracovala samostatně, ale zároveň absolvovala pravidelné konzultace, na nichž předkládala dílčí výsledky své práce. Ocenit bych chtěl také její celkově kritický přístup, který se projevil i tím, že pouze slepě nekývala na mé návrhy, ale kriticky je zvažovala. Většinu z nich pak zapracovala, ale neváhala si stát za svým názorem, pokud byla přesvědčená o jeho podloženosti.

Autorka prací dokázala, že je schopná navrhnout a realizovat vlastní terénní výzkum, data z něj systematicky zpracovat a vyvodit z nich relevantní závěry. Vzhledem k tomu, že je fenomén tělesných modifikací v českém prostředí stále ještě nedostatečně popsán, představuje tato práce velmi cenný příspěvek k jejich zkoumání. Na základě všech výše zmíněných argumentů práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze 29.8.2009

Mgr. Martin Heřmanský